

УДК 338.2:353.001.73

doi:10.15421/151638

Активізація державної політики щодо єврорегіонального співробітництва у сфері міждержавного регіонального співробітництва

В.І. ПАК

Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, Львів, Україна

Авторське резюме

У статті піднімається проблема потреби активізації державної політики щодо єврорегіонального співробітництва у сфері міждержавного регіонального управління та виявлено основні проблеми, які потрібно вирішити у цій сфері. Охарактеризовано закономірності державної політики щодо єврорегіонального співробітництва у сфері міждержавного регіонального управління та з'ясовано особливості її реалізації в українських реаліях. Виявлено принципи державної політики щодо єврорегіонального співробітництва у сфері міждержавного регіонального управління та з'ясовано її мету, цілі та завдання як на національному, так і на субнаціональному рівнях. Оцінено вплив основних факторів на здійснення державної політики щодо єврорегіонального співробітництва у сфері міждержавного регіонального управління та представлено заходи, які необхідні для реалізації цілей та завдань держави у сфері єврорегіональної політики. Встановлено основні причини недостатнього фінансування державної політики та розглянуто принципи здійснення фінансування єврорегіонального співробітництва в рамках державної політики. Охарактеризовано закономірності розвитку інфраструктурного забезпечення розвитку субнаціональних регіонів, що лежить в основі ефективної державної політики щодо єврорегіонального співробітництва.

Ключові слова: держава; єврорегіон; інфраструктура; фінансування; субнаціональний регіон

Activization of the state policy on euro-regional cooperation in the sphere of the interstate regional governance

V.I. PAK

Lviv regional institute of public administration of national academy of public administration, the office of the president of Ukraine, Lviv, Ukraine

Abstract

Interstate cooperation is an important component of the state policy of Ukraine, considering geographical locations and geopolitical advantages, and also the high specific gravity of border territories, favorable for our state. As now the Ukrainian administrative units in a significant amount are in the structure of the Euro-regional formations, the interstate regional governance gets increasing weight in the context of the improvement of the quality of adjustment, coordination, and control of the activity of subnational regions. Therefore, the improvement of the administrative relationship at the interstate level has to activate Euro-regional cooperation of Ukraine and neighboring states, strengthening positions of our state in the sphere of the international interaction.

Today, there are many unresolved questions constraining the development of the Euro-regional cooperation and interfere with the effective interaction of the subnational territorial formations. In particular, it concerns such the main problems as the existence of the appreciable centralization at the nation-wide level on the execution of the administrative actions concerning certain Euro-regions; the imperfection of the strategic management and programming of the social and economic development at the regional and local levels; the dependence of the Ukrainian economy on a situation in the foreign markets;

© V.I. Pak, 2016

the differentiation of the administrative units which are a part of the Euro-regions on the level of the economic development and quality of life of the population; the discrepancy of the regulatory and legal framework of the main aspiration and objectives of the formation of sub-national units; the existence of regional asymmetry in the system of formation of the financial relations; unskilled level and staff competence, exercising the control of the interstate formation. The specified problems substantially are caused by the imperfect administrative actions which are carried out in the sphere of the interstate relations at the level of the certain subnational regions.

Research objective is the justification of the need of activization of the state policy on Euro-regional cooperation in the sphere of the interstate regional governance.

During the research it is recognized that the realization of the state policy on the basis of the considered principles, tools, functions, factors and methods has to execute a main objective of the interstate regional control which is exercised in the sphere of Euro-regional cooperation and to promote adjustment of close mutually beneficial relations of Ukraine and neighboring states, to increase competitiveness of the Ukrainian territories and the most effective use of capacity of the Ukrainian regions in the course of activity of Euro-regions. Finally, such state policy has to be focused on the maintenance of the sufficient standard of living of the population, on ensuring integrity and unity of the social and economic space of the country, on formation of the conditions of sustainable and industrial and innovative development of regions, which will provide its harmonious integration into the European environment.

Key words: state; Euro-region; infrastructure; financing; subnational region

Активизация государственной политики по еврорегиональному сотрудничеству в сфере межгосударственного регионального сотрудничества

В.И. ПАК

Львовский региональный институт государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины,
Львов, Украина

Авторское резюме

В статье поднимается проблема необходимости активизации государственной политики по еврорегиональному сотрудничеству в сфере межгосударственного регионального управления и выявлены основные проблемы, которые нужно решить в этой сфере. Охарактеризованы закономерности государственной политики по еврорегиональному сотрудничеству в сфере межгосударственного регионального управления и выяснены особенности ее реализации в украинских реалиях. Выявлены принципы государственной политики по еврорегиональному сотрудничеству в сфере межгосударственного регионального управления и выяснено ее цели и задачи как на национальном, так и на субнациональном уровнях. Оценено влияние основных факторов на осуществление государственной политики по еврорегиональному сотрудничеству в сфере межгосударственного регионального управления и представлены меры, которые необходимы для реализации целей и задач государства в сфере еврорегиональной политики. Установлены основные причины недостаточного финансирования государственной политики и рассмотрены принципы осуществления финансирования еврорегионального сотрудничества в рамках государственной политики. Охарактеризованы закономерности развития инфраструктурного обеспечения развития субнациональных регионов, лежащие в основе эффективной государственной политики по еврорегиональному сотрудничеству.

Ключевые слова: государство; еврорегион; инфраструктура; финансирование; субнациональный регион

Постановка проблеми. Міждержавне співробітництво є важливою складовою державної політики України, зважаючи на сприятливі для нашої держави географічне розташування та геополітичні переваги, а також високу питому вагу прикордонних територій. Оскільки на даний час українські адміністративні одиниці в значній кількості перебувають у складі єврорегіональних формувань, то міждержавне регіональне управління набуває щоразу більшої ваги у контексті підвищення якості регулювання, координації та контролю за діяльністю субнаціональних регіонів. Тому вдосконалення управлінських взаємовідносин на міждержавному рівні повинно активізувати єврорегіональне співробітництво України і сусідніх держав, посилюючи позиції нашої держави у сфері міжнародної взаємодії.

На сьогоднішній день існує немало невирішених питань, які стримують розвиток єврорегіональної співпраці та перешкоджають ефективній взаємодії субнаціональних територіальних формувань. Зокрема, це стосується таких основних проблем як: існування значної централізації на загальнодержавному рівні щодо здійснення управлінських дій стосовно окремих єврорегіональних формувань; недосконалість стратегічного менеджменту та програмування соціально-економічного розвитку на регіональному та місцевому рівнях, що стримує розвиток єврорегіонів; залежність української економіки від ситуації на зовнішніх ринках, що в кінцевому результаті впливає на формування та розвиток міждержавних утворень; диференціація адміністративних одиниць, які входять до складу єврорегіонів, за рівнем економічного розвитку та якістю життя населення, що стає причиною значних диспропорцій, нерівностей та неузгодженостей у процесі їх функціонування; невідповідність нормативно-правової бази основним прагненням та цілям формування субнаціональних формувань; наявність регіональної асиметрії у системі формування фінансових відносин, що часто стає причиною недофінансування проектів та програм єврорегіональної

співпраці; низький рівень кваліфікації та компетенції кадрів, які здійснюють управління міждержавним формуванням, що погіршує якість взаємовідносин між територіями сусідніх держав. Зазначені проблеми значним чином зумовлені недосконалими управлінськими діями, які здійснюються у сфері міждержавних відносин на рівні окремих субнаціональних регіонів.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблема регіонального розвитку та управління висвітлюється в роботах В. Бутова, Т. Безверхнюк, З. Герасимчук, Л. Зайцевої, К. Зубкова, В. Керемана, Ф. Кожуріна, А. Круглашова, Н. Межведєва, О. Оболенського, А. Ремхельда, С. Романюка, З. Тітенко, О. Топчієва. Разом з тим, питання міждержавного регіонального управління у контексті його реалізації на єврорегіональному рівні та активізації державної політики у цій сфері практично не досліджувалося в науковій літературі, що вказує на актуальність тематики даної статті.

Мета дослідження. Метою статті є обґрунтування потреби активізації державної політики щодо єврорегіонального співробітництва у сфері міждержавного регіонального управління.

Виклад основного матеріалу. Актуальним для міждержавного регіонального управління є забезпечення здійснення таких дій: налагодження взаємовигідних відносин з відповідними структурами та організаціями, що відповідають за європейську інтеграцію, зокрема, такими як Асоціація товариств європейських регіонів, Комітет регіонів і місцевих рад ЄС, Палата регіонів Ради Європи тощо; адаптація національного законодавства, що існує на території України, до стандартів ЄС, що дасть змогу удосконалити єврорегіональну співпрацю і покращити рівень довірливих відносин та інституційне забезпечення цього процесу; вдосконалення механізму фінансової підтримки співробітництва між сусідніми з Україною державами; сприяння реалізації програм та проектів єврорегіональної співпраці, ефективне управління цими процесами та забезпечення їх кваліфіко-

ваними управлінськими кадрами. Слід зазначити, що єврорегіональне співробітництво реалізовується на таких чотирьох рівнях (табл.1).

Таблиця 1. Рівні реалізації єврорегіонального співробітництва

№ п/п	Рівні	Їх характеристика
1	міжнародний	Координуються державні політики країн-учасниць єврорегіональної співпраці у напрямі реалізації загальноєвропейських інтересів та збалансованого розвитку єврорегіонів
2	державний	На рівні держави вповноваженими органами влади розробляється політика розвитку єврорегіональної співпраці із урахуванням загальноєвропейських цінностей та інтересів регіонального розвитку.
3	регіональний	В межах окремих регіонів реалізовується відповідна політика єврорегіонального співробітництва, яка враховує як інтереси цілої держави, так і місцевих владних органів, а також узгоджується із діяльністю регіонів сусідніх держав.
4	місцевий	Програма розвитку місцевої влади узгоджується із регіональними та загальнодержавними інтересами, внаслідок чого здійснюється гармонізація співробітництва між суб'єктами прикордонних територій

Варто відмітити, що державний рівень єврорегіональної співпраці, на наш погляд, заслуговує найбільшій уваги, адже саме в межах окремої держави можна найбільш ефективно реалізувати заходи, що безпосередньо впливають на якісний рівень здійснення взаємодії між субнаціональними територіями. Адже, на відміну від міжнародного рівня, на загальнодержавному рівні набагато легше скоординувати зусилля, спрямовані на поглиблення взаємовигідних відносин між прикордонними територіями. У свою чергу, саме ефективна політика, здійснювана на державному рівні, дасть змогу гармонійно розвиватися регіонам, та успішно реалізовувати євроінтеграційні прагнення України.

Державну політику щодо єврорегіонального співробітництва у сфері міждержавного регіонального управління можна розглядати як діяльність центральних та регіональних органів державної влади системного та цілеспрямованого характеру, яка спрямована на ефективне функціонування суб'єктів, що здійснюють єврорегіональну співпрацю. Така політика повинна сприяти підвищенню результативності реалізації добросусідських відносин у рамках єврорегіонів та сприяти євроінтеграційним прагненням України.

Державна політика, здійснювана в Україні, повинна бути спрямована на

активізацію єврорегіонального співробітництва прикордонних територій, адже міждержавне регіональне управління повинно забезпечувати прийняття оптимальних управлінських рішень як в межах регіону, так і на загальнодержавному рівні шляхом зважених, результативних та доцільних дій владних органів для прийняття ефективних управлінських рішень [3].

Державна політика щодо єврорегіонального співробітництва у сфері міждержавного регіонального управління повинна переслідувати основну мету, яка полягає в розширенні повноважень місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Це питання, яке стосується здійснення децентралізації в Україні, сьогодні є гострим та передбачає нагальну потребу здійснення комплексу заходів щодо передачі значної частини прав та обов'язків органів влади із загальнодержавного на місцевий рівень. Стосовно єврорегіональної співпраці, то її ефективність в такому випадку безумовно підвищиться, адже регіональні та місцеві владні органи краще орієнтуються в потребах підпорядкованих їм територій та володіють повнішою інформацією щодо можливостей реалізації взаємовигідних відносин із регіонами сусідніх держав, з якими перебувають у складі субнаціональних утворень.

У свою чергу, на загальнодержавному рівні центральні органи влади, відповідальні за здійснення євроінтеграційних прагнень України, повинні сприяти розвитку різних форм взаємодії суб'єктів і учасників єврорегіонального співробітництва. Таке сприяння повинно здійснюватися шляхом відповідного нормативно-правового забезпечення, фінансового стимулювання та відстоювання при потребі інтересів зазначених суб'єктів у відповідних міжнародних інституціях, які функціонують в ЄС.

Виходячи із багатогранності єврорегіонального співробітництва та багатоаспектності міждержавного регіонального управління, яке забезпечує таку співпрацю, державна політика повинна передбачати досягнення основних цілей, які стосуються поглиблення добросусідських відносин між учасниками субнаціональних утворень, підвищення ефективності співпраці в межах окремих єврорегіонів, які діють на території України та сусідніх держав, а також реалізації євроінтеграційних перспектив Української держави загалом.

Таблиця 2. Заходи, необхідні для реалізації цілей та завдань держави у сфері єврорегіональної політики

№ п/п	Захід	Його характеристика
1	програмно-нормотворчий	розробка, прийняття та реалізація на рівні держави необхідних нормативних актів, програм, проектів та інших стратегічних документів у сфері єврорегіонального співробітництва
2	інституційний	визначення центрального органу, який би відповідав за здійснення єврорегіональної співпраці в Україні
3	ресурсний	вжиття заходів щодо найбільш результативного використання ресурсів у процесі єврорегіонального співробітництва
4	представницький	забезпечення участі представників єврорегіонів з української сторони у спільних органах щодо питань єврорегіональної співпраці у ЄС чи в Раді Європи
5	комунікаційний	сприяння налагодженню комунікаційних зв'язків у сфері єврорегіональної співпраці між органами влади, бізнес-структурами та громадськістю
6	інформаційно-технічний	покращення інформаційно-технічного забезпечення тих інституцій, що задіяні в єврорегіональній співпраці
7	моніторинговий	здійснення моніторингу територій, що входять до складу єврорегіонів з метою аналізу диспропорцій їх розвитку та виявлення потенціалу до майбутньої співпраці
8	антибар'єрний	усунення інституційних, адміністративних та інфраструктурних бар'єрів у напрямі покращення переміщення людей, товарів та послуг через державний кордон в межах єврорегіонів
9	кластерний	формування правових, інституційних, адміністративних та інших умов для розвитку та функціонування кластерів у межах єврорегіонів

Відповідно до зазначених цілей державна політика повинна виконувати такі основні завдання: сприяння максимальному використанню потенціалу територій, які входять до складу єврорегіонів, у процесі функціонування субнаціональних утворень; сприяння розвитку наявних єврорегіонів та створення нових на території України; стимулювання інноваційного розвитку територій, які перебувають у складі єврорегіонів, та активізації у них підприємницької діяльності у напрямі підвищення ефективності здійснення єврорегіональної співпраці; використання дієвих засобів, механізмів та інструментів фінансового забезпечення розвитку територіальних громад України, які перебувають у складі єврорегіонів [5].

З метою ефективного втілення в життя цілей та завдань, які ставляться перед державою у сфері забезпечення реалізації єврорегіонального співробітництва, слід здійснити наступні заходи, які відображені в таблиці 2.

Втілення в життя зазначених заходів буде свідчити про ефективність

здійснюваної державної політики, яка дасть можливість досягнути наступних результатів: формування стабільної нормативно-правової бази для розвитку та функціонування суб'єктів співробітництва в межах існуючих євро регіонів; створення ефективною управлінської системи на рівні євро регіонів, адекватної вимогам здійснення міждержавного регіонального управління; максимально результативне використання наявного потенціалу прикордонних регіонів; підвищення зацікавленості учасників євро регіональної співпраці у залученні до міжнародної взаємодії; покращення ресурсного забезпечення регіонів, зокрема, забезпечення регіонів фінансовими ресурсами. Фінансування євро регіональної співпраці повинно здійснюватися на основі таких принципів (рис. 1).

Рис. 1. Принципи здійснення фінансування євро регіонального співробітництва в рамках державної політики.

Достатній рівень фінансування потреби розвитку євро регіонального співробітництва є важливою складовою державної політики, яка здійснюється в сфері міжнародної співпраці України та сусідніх держав. Тому вирішення проблеми забезпечення учасників достатньою кількістю фінансових ресурсів, на нашу думку, повинно відбуватись через використання наступних можливостей: спрямування частини податкових платежів, які сплачують суб'єкти господа-

рювання в межах діючих євро регіонів, на потреби та розвиток євро регіональної співпраці; використання можливостей залучення коштів від міжнародних фінансових організацій та різноманітних програм і проектів у межах євро регіонального співробітництва; емісія цінних паперів, які може випускати держава під конкретні програми та проекти у сфері євро регіональної співпраці; детінізація економіки та спрямування частини вилучених коштів на потреби співпраці в рамках євро регіонів; адресне залучення іноземного капіталу, особливо в межах ВЕЗ, які діють в межах окремих євро регіонів [1].

Таким чином, фінансове забезпечення, яке є наріжним каменем здійснення ефективного євро регіонального співробітництва, повинно визначати державну політику у цій сфері. Виходячи із потреб виконання завдань міждержавного регіонального управління, яке в результаті забезпечить реалізацію євро інтеграційних перспектив України, достатня кількість фінансових ресурсів сприятиме поглибленню і покращенню добросусідських відносин між сусідніми державами і утвердженню іміджу Української держави в європейському середовищі.

Поряд із розглянутими цілями, завданнями та метою державної політики потрібно звернути увагу на чинники впливу держави на діяльність суб'єктів євро регіональної співпраці та розглянути можливості покращення діяльності державних органів у цій сфері. Адже виявлення таких чинників дасть можливість проаналізувати їх вплив на функціонування суб'єктів євро регіонального співробітництва та сприяти прийняттю обґрунтованих управлінських рішень у сфері здійснення міждержавного регіонального управління. Загалом до основних чинників впливу на взаємодію суб'єктів у сфері євро регіональної співпраці можна віднести: стратегія розвитку держав-учасниць євро регіонів та особливості існування їхніх регіональних політик, зокрема міграційних; існування кордонів між сусідніми державами, які виконують

роль бар'єрів між ними; особливості правового середовища в державі; інфраструктурне забезпечення розвитку субнаціональних регіонів; інтенсивність та тіснота зв'язків між учасниками єврорегіональної співпраці; рівень соціально-економічного та екологічного розвитку регіонів сусідніх держав; рівень комунікації та інформаційного забезпечення між регіонами; спільні історичні та культурні умови розвитку сусідніх держав; зовнішні (об'єктивні) впливи; суб'єктивні чинники. Ці та інші чинники об'єктивно та суб'єктивно впливають на якість і результативність здійснення єврорегіонального співробітництва, тому варто детальніше розглянути можливості усунення їх негативних наслідків в рамках здійснення державної політики.

В першу чергу мова йде про стратегію розвитку держав та особливості існування їхніх регіональних політик, адже саме на загальнодержавному рівні визначаються можливості налагодження відносин між сусідніми країнами. Тому для того, щоб єврорегіональна співпраця між державами була успішною, необхідно, щоб у них існувала можливість розробки спільних стратегій єврорегіонів, які передбачають об'єднання зусиль для вирішення спільних та ідентичних проблем. Для України важливим є отримання ефекту від реалізації таких спільних стратегій для її прикордонних регіонів, які межують із сусідніми державами.

Також у плані міграційної політики необхідно на рівні центральних органів влади вжити заходів щодо зменшення відпливу робочої сили та соціального капіталу з України у сусідні більш розвинуті країни Європи. Проте слід зазначити, що робити це варто не шляхом нормативних заборон чи покарань, а формуванням та застосуванням відповідних механізмів щодо створення конкурентоспроможного прикордонного регіону, який буде привабливим для проживання [2].

Стосовно існування кордонів між сусідніми державами як своєрідних бар'єрів між ними, то тут мова йде про наявність таких обмежень, як перевір-

ки тих, хто перетинає кордон, існування візового режиму, закриття кордонів та зміни правил їх перетину. З метою застосування нових форм прикордонного співробітництва, таких як транскордонні промислові зони та парки, транскордонні кластери тощо, функціонування яких б забезпечило конкурентоспроможність прикордонних регіонів України, потрібно лібералізувати підходи щодо усунення бар'єрів та перешкод, які стримують їх розвиток.

Особливості правового середовища в державі стримують або стимулюють будь-які види діяльності у сфері як внутрішньої, так і зовнішньої діяльності країни. Тому з метою активізації єврорегіональної співпраці українському парламенту варто прийняти Закон «Про розвиток єврорегіонального співробітництва», який буде стимулювати розвиток єврорегіонів на території України.

Також треба звернути увагу на той факт, що країни-учасники єврорегіональної співпраці мають відмінні нормативно-правові бази, на основі яких реалізується дана взаємодія. Щодо України, то її становище особливе, адже вона не є членом Європейського Союзу і її законодавство багато в чому не відповідає загальноєвропейським вимогам. Виходячи з цього, для нашої країни існує нагальна необхідність адаптації законодавчої бази до вимог, які ставляться до європейських держав. Така вимога продиктована необхідністю розвитку нових форм транскордонної співпраці, залучення коштів у рамках міжнародної допомоги та впровадження програм і проектів єврорегіонального співробітництва [4].

Для того, щоб уніфікувати українське законодавство, варто скористатися міжнародним досвідом шляхом проведення різноманітних тренінгів та семінарів, організації обміну експертами та спеціалістами в галузі нормотворчої діяльності в сфері єврорегіональної співпраці. Адже ця робота є надзвичайно складною, тому що потрібно удосконалити законодавство у сфері і економічної безпеки, і охорони навколишнього середовища, і санітарних та фітосанітар-

них вимог, і інтелектуальної власності, і трудових відносин, і здійснення підприємницької діяльності, і в багатьох інших сферах.

Інфраструктурне забезпечення розвитку субнаціональних регіонів є важливим чинником, який впливає на стосунки між регіонами сусідніх держав, адже він стосується наявності достатньої кількості пунктів перепуску через кордон та якості під'їзних шляхів до них, існування логістичних центрів та складської інфраструктури, суб'єктів сервісного обслуговування транзитних потоків тощо. У напрямі кращого забезпечення інфраструктурними об'єктами на державному рівні необхідно стимулювати загальний соціально-економічний розвиток в країні, сприяти ефективній співпраці між центральними та регіональними органами влади та забезпечувати достатній рівень фінансування розбудови інфраструктурних об'єктів. Також необхідно здійснити правову та регуляторну гармонізацію та стандартизацію правил і процедур покращення інфраструктурного забезпечення.

Тому завдання державної політики полягає в тому, щоб у першу чергу сприяти розвитку тих територій, які входять до складу євро регіональних формувань. Цього можна досягти шляхом нормативного правового регулювання, надання їм спеціального статусу, виділення адресної фінансової допомоги, покращення інфраструктурного, комунікативного і ресурсного забезпечення та здійснення інших

заходів у напрямі підвищення конкурентоспроможності регіону серед інших адміністративних одиниць, які перебувають у складі субнаціонального формування.

Висновки. Таким чином, реалізація державної політики на основі розглянутих принципів, інструментів, функцій, чинників та методів повинна виконати основну мету міждержавного регіонального управління, яке здійснюється в сфері євро регіональної співпраці, і сприяти налагодженню тісних взаємовигідних стосунків України та сусідніх держав, підвищити конкурентоспроможність українських територій та максимально ефективно використати потенціал українських регіонів у процесі діяльності євро регіонів.

Цілком зрозуміло, що подальша інтеграція України до європейських структур неможлива без вироблення та реалізації такої моделі управління євро регіонами, яка б відповідала принципам регіональної політики ЄС та сприяла б становленню нових форм співпраці між центром і регіонами в межах країни. В кінцевому результаті така державна політика повинна бути орієнтована на підтримання достатнього рівня життя населення, на забезпечення цілісності і єдності соціально-економічного простору країни, на формування умов сталого та індустріально-інноваційного розвитку регіонів, що забезпечить її гармонійну інтеграцію в європейське середовище.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Безуська А.Ю. Визначення сутності регіонального управління, його основних процесів і державних пріоритетів розвитку / А.Ю. Безуська, В.О. Лук'янихін: [електронний ресурс]. – Режим доступу : essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/.../7827/1/1.doc
2. Жук П. Проблеми розвитку гірського Карпатського регіону у фокусі уваги науковців і практиків / П. Жук // Муніципальний практикум – 2012. - С.35-37.
3. Кравців В. Концептуальні засади розробки та реалізації державної програми сталого розвитку Українських Карпат / В. Кравців, П. Жук // Управління економікою : теорія і практика. - Випуск 1 (614). - 2012. - С. 4-11.
4. Мікула Н. Розвиток нових форм транскордонного співробітництва / Н. Мікула, С. Матвеев // Економіст. – 2011. – № 5. – С. 20–23.
5. Романюк С.А. Політика регіонального розвитку в Україні : сучасний стан і нові можливості : Регіональні дослідження [монографія] / С.А. Романюк. – К. : УАДУ, 2001. – 112 с.
6. Семів Л.К. Освітні детермінанти та механізми формування й збереження соціально-демографічного потенціалу Карпатського регіону / Л. К. Семів // Регіональна економіка. – 2013. – № 1. – С. 82–89.
7. Сторонянська І.З. Міжнародне міжрегіональне співробітництво : На прикладі Західного регіону України / І.З. Сторонянська. – Львів : ІРД НАН України, 2002. – 210 с.
8. Ткач Є. Транскордонне співробітництво регіонів у контексті інтеграції України в Європейський Союз

- / Є. Ткач, О. Суховерко // Регіональні аспекти розвитку і розуміння продуктивних сил України [Текст] : зб. праць / — Вип. 6.1 / гол. ред. Є. П. Кочан. — Тернопіль : Економічна думка, 2002. — С. 63–65.
9. Тульчинська С.О. Підходи до визначення поняття «регіон» в сучасних умовах / С.О. Тульчинська. - Ефективна економіка : [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1201>
10. Федан Р. Регіональні фактори активізації транскордонної співпраці Польщі та України / Р. Федан. - Монографія. - Львів : ІРД НАН України, 2003. - 336 с.

REFERENCES:

1. Bezuska A.Ju., Luk'janyhin V.O. 2010. Vyznachennja sutnosti regionalnogo upravlinnja, jokho osnovnyh procesiv i derjavnyh priorytetiv rozvytku [Defining the nature of regional administration, its key processes and national development priorities]. Sumy, 18-19 (in Ukrainian).
2. Juk P., 2012. Problemy rozvytku girskogo Karpatskogo regionu u fokusi uvagy naukovciv i praktykiv [Problems of development of the mountain Carpathian region is in researchers' and practitioners' focus]. Kyiv, 35-37 (in Ukrainian).
3. Kravciv V., Juk, P. 2012. Konceptualni zasady rozrobky na realizaciji derjavnoji programy stalogo rozvytku Ukrainskyh Karpat [Conceptual bases of development on implementation of the state program for sustainable development of Ukrainian Carpathians]. Kyiv, 4-11 (in Ukrainian).
4. Mikula, N., 2011. Rozvytok novyh form transkordonnogo spivrobitnytva [Development of the new forms of cross-border cooperation]. Lviv, 20-23 (in Ukrainian).
5. Romanjuk S.A., 2001. Polityka regionalnogo rozvytku [Policy of Regional development in Ukraine: current state and new opportunities: Regional research]. Kyiv, 112 (in Ukrainian).
6. Semiv, L.K., 2013. Osvitni determinanty ta mehanizmy formuvannja i zberejennja socialno-demografichnogo potencijaly Karpatskogo regionu [Educational determinants and mechanisms of formation and preservation of social and demographic potential of Carpathian region]. Kyiv, 82-89 (in Ukrainian).
7. Storonjanska, I.Z., 2002. Mihznarodne mihzregionalne spivrobitnytvo: Na prykladi Zakhidnogo regionu Ukrainy [International inter-regional cooperation: example of the Western region of Ukraine]. Lviv, 210 (in Ukrainian).
8. Tkach, Je., 2002. Transkordonne spivrobitnytvo regioniv v konteksti integraciji Ukrainy v Jevropejskyj sojuz [Cross-border cooperation among regions in the context of Ukraine's integration into the European Union]. Ternopil', 63-65 (in Ukrainian).
9. Tulchyns'ka, S.O., 2012. Pidhody do vyznachennja poniattja «region» v suchasnyh umovah [Approaches to defining the concept of «region» in modern conditions]. Dnipropetrovsk, 92-99 (in Ukrainian).
10. Fedan, R., 2003. Regionalni factory aktyvizaciji transkordonnoji spivpraci Pol'shi ta Ukrainy [Regional factors of intensification of cross-border cooperation between Poland and Ukraine]. Lviv, 336. (in Ukrainian).

Пак Володимир Ігорович – здобувач

*Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України
Адреса: 79491, Львів-Бруховичі, вул. Сухомлинського, 16
E-mail: natomosidze@gmail.com*

Pak Volodymyr I. – researcher

*The Lviv regional institute of public administration the national academy of public administration of the President of Ukraine
Address: 16, Sukhomlynskygo Str., Lviv-Brukhovychi, 79491, Ukraine*

Пак Владимир Игоревич - соискатель

*Львовский региональный институт государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины
Адрес: 79491, Львов-Бруховичи, ул. Сухомлинского, 16*